

MALTA

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
JOSEPH R. MICALLEF**

Seduta tat-8 ta' Frar, 2006

Citazzjoni Numru. 1108/1997/1

IND HIGHFIELD LIMITED

VS

**Keith CAMILLERI u John Camilleri f'isimhom u bħala
diretturi ta' K. Optics Co. Limited**

Il-Qorti:

Rat l-Att taċ-Citazzjoni mressaq fis-16 ta' Mejju, 1997, li bih u għar-raġunijiet hemm imfissra, il-kumpannija attriċi talbet il-ħlas ta' ħamest elef u erba' mitt lira Maltin (Lm 5400) bħala bilanċ ta' prezz ta' xogħol mogħti minnha lill-imħarrkin *proprio* u *nomine* f'appalt lilha mogħti minnhom;

Rat in-Nota tal-Eċċezzjonijiet imressqa f it-22 ta' April, 1998, li biha l-imħarrkin *proprio* u *nomine* laqgħu għat-talba attriċi billi qalu li kien laħaq għadda ż-żmien li l-kawża messha nbdiet bl-għeluq tat-tmintax-il xahar,

filwaqt li fil-kwalita' personali tagħhom huma ma kellhom l-ebda rabta ġuridika mal-kumpannija attriċi għaliex l-appalt kien ingħata mill-kumpannija mħarrka. Fil-mertu laqgħu billi qalu li x-xogħol magħmul mill-kumpannija attriċi ma sarx kif jitolbu s-sengħa u l-arti, u l-kumpannija mħarrka kienet talbet għalxejn lill-kumpannija attriċi li tagħmel tajjeb għal tali nuqqasijiet imma, billi din naqset, kellha tqabbad lil ħaddieħor biex itemm ix-xogħol meħtieġ. Laqgħet ukoll billi ċaħdet li kienet qabbdet lill-kumpannija attriċi tagħmel xogħlijiet żejda (*extra works*);

Rat il-verbal tas-smiġħ tas-16 ta' April, 1999¹, b'mod partikolari d-dikjarazzjoni tal-kumpannija attriċi li biha aċċettat it-tieni eċċezzjoni mqanqla minn Keith u John Camilleri fis-sens li huma jmisshom jinħelsu milli joqogħdu fil-ġudizzju billi ma kellhom l-ebda rabta ġuridika mal-istess kumpannija attriċi;

Rat is-sentenza *in parte* mogħtija fl-4 ta' Ottubru, 1999², li biha l-Qorti (diversament presjeduta) ċaħdet l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni;

Rat id-degriet tagħha (diversament presjeduta) tal-10 ta' Diċembru, 1999, li bih ħatret lill-Perit Arkitett Rene' Buttigieg bħala perit tekniku;

Rat in-Nota ta' Sottomissjonijiet imressqa mill-kumpannija attriċi fis-17 ta' April, 2002³;

Rat in-Nota ta' Sottomissjonijiet imressqa mill-kumpannija mħarrka fl-10 ta' Mejju, 2002⁴, bi twegiba għal dik imressqa mill-kumpannija attriċi;

Rat ir-Relazzjoni mressqa mill-perit tekniku fis-6 ta' Mejju, 2003⁵, u minnu maħlufa kif imiss waqt is-smiġħ tal-10 ta' Marzu, 2004;

¹ Paġ. 23 tal-proċess

² Paġġ. 39 sa 42 tal-proċess

³ Paġġ. 52-7 tal-proċess

⁴ Paġġ. 59 sa 62 tal-proċess

⁵ Paġġ. 68 sa 108 tal-proċess

Kopja Informali ta' Sentenza

Rat in-Nota ta' kritika tar-rapport tal-perit tekniku, mressqa mill-kumpannija mħarrka fit-22 ta' Marzu, 2004⁶;

Rat in-Nota ta' Sottomissjonijiet imressqa mill-kumpannija attriċi bi twegiba fid-19 ta' April, 2004⁷;

Rat l-atti kollha tal-kawża;

Rat id-degrieti tagħha tal-20 ta' Mejju, 2004, tat-28 ta' Ottubru, 2004, tas-17 ta' Frar, 2005, tal-14 ta' April, 2005, tat-30 ta' Ġunju, 2005, u tas-6 ta' Ottubru, 2005, li bihom ħalliet il-kawża għas-sentenza;

Ikkunsidrat:

Illi din hija kawża dwar ħlas ta' bilanċ ta' prezz ta' xogħol magħmul f'appalt. Il-kumpannija attriċi tgħid li tqabbdet mill-kumpannija mħarrka biex tagħmel xogħlijiet fi proġett *turnkey* ġo ħanut tal-istess kumpannija mħarrka, iżda tħallset biss parti mill-prezz tax-xogħol li laħqet wettqet. Qegħda titlob il-ħlas tal-bilanċ. Tgħid ukoll li, minbarra x-xogħol li kien hemm ftehim dwaru fil-bidu, kienet tqabbdet ukoll li tagħmel xogħolieħor ("*extra works*");

Illi għal din l-azzjoni, l-imħarrkin laqgħu billi qalu li l-ftehim kien bejn il-kumpannija attriċi u dik imħarrka biss. Għalhekk, safejn l-imħarrkin iddaħħlu fil-kawża fil-kwalita' personali tagħhom, dan ma messux sar u talbu li jinħarġu mill-kawża għaliex ma kellhomx għalfejn iwieġbu personalment għall-azzjoni attriċi. Il-kumpannija attriċi qablet li dan kien il-każ u iddikjarat li kienet qegħda tressaq il-pretensjonijiet tagħha biss kontra l-kumpannija mħarrka. Għalhekk, it-tieni eċċezzjoni hija mistħoqqa u sejra tintlaqa';

Illi dwar l-ewwel eċċezzjoni tal-preskrizzjoni, ingħatat sentenza preliminari li ċaħditha;

⁶ Paġġ. 171-5 tal-proċess

⁷ Paġġ. 176-7 tal-proċess

Illi fil-mertu l-kumpannija m'harrka laqgħet billi qalet li x-xogħol li twettaq mill-kumpannija attriċi ma kienx sar bis-sengħa, ma ntemmx, u hija kellha tqabbad lil ħaddieħor biex isewwi x-xogħol ħażin u jtemm dak li kien għad fadal li jsir;

Illi l-fatti rilevanti li joħorġu mill-atti tal-kawża juru li l-kumpannija attriċi kienet ingħatat appalt għal xogħlijiet fi tliet ħwienet tal-kumpannija m'harrka⁸. Fit-8 ta' April, 1994⁹, sar ftehim bejn il-partijiet għal xogħol f'hanut f'Rañal Ġdid, proprjeta' tal-kumpannija m'harrka. Il-hanut kien maħsub għall-bejgħ ta' nuċċalijiet, bi klinika ta' okulista u *workshop* meħmużin miegħu. Dan ix-xogħol kellu jikkonsisti fi tneħħija u tindif ta' materjal u għamara, xogħol ta' bini, kisi u żebgħa, tqegħid ta' madum, tqegħid ta' xogħol tal-metall (aperturi), provvista ta' xogħol tal-ħgieg (xkaffar, mirja u vetrini), tqegħid ta' soffitt, tiżjin, xogħol ta' dawl u ilma, u tqegħid ta' għamara. Ix-xogħol kollu kuntrattat ingħata l-valur ta' erbatax-il elf lira Maltija (Lm 14,000). Mis-somma kollha tħallas l-ammont ta' ħdax-il elf u ħames mitt lira Maltin (Lm 11,500) f'erba' ħlasijiet akkont¹⁰. Ix-xogħol twettaq billi l-kumpannija attriċi qabbdet nies differenti skond is-sengħa tax-xogħol meħtiegħ. F'Jannar tal-1995, il-kumpannija attriċi sabet li kienet inbidlet is-serratura tal-hanut u ma setgħetx tidħol aktar fil-post. Il-kumpannija m'harrka tgħid li l-kumpannija attriċi abbandunat ix-xogħol għaliex ma riditx issewwi fejn il-perit tal-kumpannija m'harrka kien deherlu li x-xogħol ma sarx sewwa¹¹;

Illi l-biċċa l-kbira mis-somma mitluba mill-kumpannija attriċi f'din il-kawża hija magħmula minn dawk li ssejñilhom xogħol miżjud mal-ftehim originali¹². Dan jikkonsisti f'faċċata tal-granit, tqegħid ta' art tal-gomma, tabella mal-faċċata u xogħol ta' tqegħid ta' *wall paper* u *Italian plastering*. Dan ix-xogħol jammonta għal elfejn u disa' mitt lira (Lm 2900). F'Novembru tal-1994, il-kumpannija m'harrka qabbdet perit arkitett biex jagħtiha

⁸ Xhieda ta' Mario Scerri 16.4.1999, f'pag. 26 tal-proċess

⁹ Dok "A", f'pag. 5-7 tal-proċess

¹⁰ Dokti "KC3", "KC4", "KC5" u "KC6", f'pag. 125-8 tal-proċess

¹¹ Xhieda ta' Keith Camilleri 31.5.1999, f'pag. 30 tal-proċess

¹² Dok "MS1" u "MC1", f'pag. 22 u 119 tal-proċess

rapport dwar ix-xogħol li kien sa sa dak inhar.¹³ F'Jannar tal-1995, il-kumpanija attriċi ħarġet fattura dwar il-bilanċ li kienet għadha qegħda tippretendi (li huwa Lm 1550 anqas minn dak li qegħda tippretendi f'din il-kawża). Il-kawża nfetħet f'Mejju tal-1997;

Illi l-konsiderazzjonijiet ta' dritt li jintrabtu mal-każ iridu jiġu mistħarrġa mill-kostatazzjonijiet magħmulin mill-perit tekniku fir-Relazzjoni tiegħu. Dan jingħad għaliex huwa kellu opportunita' jifli l-provi li tressqu (jew li naqsu li jressqu) mill-partijiet, u wkoll li jara b'għajnejh ix-xogħolli kien sar u minn min. Ir-raġunament imfisser fir-Rapport imressaq mill-imsemmi perit jikkostitwixxi determinazzjoni ta' fatt li din il-Qorti tista' toqgħod fuqu għaliex, għalkemm *dictum expertorum numquam transit in rem judicatam*, il-konkluzjonijiet ta' perit tekniku jikkostitwixxu prova u mhux sempliċi opinjoni jew suspett. Tali fehmiel għandhom is-saħħa ta' prova bħal kull prova oħra ammissibbli fil-liġi, u jibqgħu jgawdu din il-kwalita' sakemm ma jiġux kontestati, jew permezz ta' provi oħrajn kuntrarji għalihom jew inkella b'sottomissjonijiet serji u tajbin biżżejjed li juruhom bħala fehmiel inattendibbli u li ma jitwemmnu¹⁴. Għalkemm il-Qorti m'hijiex marbuta li toqgħod għal fehmiel ta' perit minnha maħtur kontra l-konvinzjoni tagħha nnifisha¹⁵, madankollu l-*giudizio dell'arte* ma jistax u m'għandux jitwarrab faċilment, sakemm ma jkunx jidher b'mod ċar li l-fehmiel u konkluzjonijiet tal-perit huma irragonevoli¹⁶;

Illi bil-liġi huwa mogħti l-jedd lill-appaltant li, x'hin irid, itemm il-ħatra mogħtija minnu lill-appaltatur, ukoll jekk dan ikun beda jwettaq ix-xogħlijiet miftehma¹⁷. Imma l-liġi tagħraf bejn twaqqif tal-appaltatur għal raġuni tajba u twaqqif bla raġuni tajba: dan l-għarfien jikkonsisti fl-għamla ta' kumpens differenti li l-appaltant ikun irid jagħti lill-appaltatur imwaqqaf. Għalhekk, il-liġi trid li jekk l-appaltatur jitwaqqaf għal raġuni tajba, l-appaltant irid iħallsu tax-xogħol li jkun laħaq tlesta u tal-ispejjeż għax-xiri tal-materjal, wara li jittieħed qies tal-ħsara li jkun

¹³ Dok "KC1", f'pag. 123 tal-proċess

¹⁴ App. Civ. 9.2.2001 fil-kawża fl-ismijiet *Benjamin Camilleri vs Carmel Debattista et*

¹⁵ Art. 681 tal-Kap 12

¹⁶ App. Civ. 23.6.1967 fil-kawża fl-ismijiet *Buġeja et vs Muscat et* (Kollez. Vol: LI.i.389)

¹⁷ Art. 1640(1) tal-Kap 16

ġarrab il-ġid tal-appaltant qabel ġie mwaqqaf ix-xogħol¹⁸. Jekk, min-naħa l-oħra, l-appaltatur jitwaqqaf għal raġuni li mhix tajba, l-liġi trid li l-appaltatur jithallas kemm tax-xogħol li jkun laħaq ta, kif ukoll tal-ispejjeż kollha li jkun nefaq, magħduda magħhom somma meqjusa mill-Qorti, liema somma ma tkunx akbar mill-qligħ li l-appaltatur kien jirreġistra kieku tħalla jtemm l-appalt¹⁹;

Illi dak li jikkostitwixxi raġuni tajba biex appalt jitwaqqaf jista' jingabar taħt il-kappa tan-nuqqas ta' twettiq tal-kuntratt. Tali nuqqas jista' jseħħ jew bl-għoti ta' xogħol ħażin u mhux skond is-sengħa; jew bl-għoti ta' xogħol li, għalkemm fih innifsu jkun sar tajjeb, ma jkunx dak li ġie mitlub jew miftiehem; jew bin-nuqqas ta' twettiq f'waqtu jew mogħti b'dewmien eżagerat jew lil hinn miż-żmien miftiehem; jew inkella fejn, bix-xogħol mibdi, jkun jidher li qegħda ssir ħsara lill-ġid tal-appaltant;

Illi jekk kemm-il darba l-appaltant minn rajh iħoll il-kuntratt ta' appalt li jkun ta lill-appaltatur, mingħajr ma jkun hemm kondizzjoni risoluttiva espressa fil-ftehim, l-appaltant ma jistax jinqeda bl-iskuża tal-eżistenza tal-kundizzjoni risoluttiva taċita (li hija bil-liġi²⁰ meqjusa bħala applikabbli f'kull kuntratt bilaterali), biex unilateralment iħoll il-kuntratt. F'każ bħal dan huwa dejjem mistenni li tinkiseb l-awtorizzazzjoni tal-Qorti għall-ħall tal-kuntratt. Jekk l-appaltant jieħu u japplika waħdu deċiżjoni f'dan is-sens, iqiegħed ruħu fil-pożizzjoni li jrid iwieġeb għall-appaltatur skond ma trid il-liġi fl-artikolu 1640(2)²¹;

Illi l-appaltatur ma jistax jitlob il-ħlas ta' appalt li huwa ma jtemmx jew li jagħmel ħażin, u l-azzjoni tiegħu għall-ħlas għandha tiġi miċħuda għaliex tkun saret qabel waqtha. Imma l-intempestivita' tintemm jekk kemm-il darba l-appaltant iqabbad minn rajh li ħaddieħor itemm ix-xogħlijiet jew jirrangahom²² u ma jagħtix lill-appaltatur opportunita' li jagħmel dan;

¹⁸ Art. 1640(3) tal-Kap 16

¹⁹ Art. 1640(2) tal-Kap 16

²⁰ Art. 1068 tal-Kap 16

²¹ P.A. PS 31.1.2003 fil-kawża fl-ismijiet *Albert Sacco vs John Camilleri*

²² P.A. PS 28.2.2003 fil-kawża fl-ismijiet *Anthony Sciberras et vs Anthony Montebello pro et noe*

Illi, madankollu, ukoll fejn ix-xogħol ma jkunx twettaq kollu, ma jistax jingħad li l-kuntratt ma twettaqx, għaliex inadempiment f'biċċa biss mix-xogħol kollu mogħti ma jistax jitqabbel ma' nuqqas sħiħ ta' twettiq. F'każ bħal dan, fejn parti mix-xogħol tkun twettqet u tkun tiswa lill-appaltant, dan ma jistax jirrifjuta li jhallas għax-xogħol li sar, l-aktar jekk ikun qabbad lil ħaddieħor biex ikomplih²³;

Illi jitqies li l-appaltatur kien inadempjenti jekk, fejn ikun ta' xogħlijiet li ma jkunux tajbin jew skond is-sengħa, jibqa' jwebbes rasu għat-talba tal-appaltant biex jagħmel tajjeb għal tali nuqqasijiet: f'każ bħal dan, l-appaltant jista' jgħaddi biex ineħħi l-imsemmija difetti bla ħtieġa li joqgħod jitleb l-awtorizzazzjoni tal-Qorti għal dan²⁴;

Illi daqstant ieħor huwa stabilit li fejn f'appalt ikun twettaq xogħol li jkollu nuqqasijiet, l-appaltant ma jistax jibqa' jallega l-inadempiment kuntrattwali jekk jaqbad u jwaqqaf lill-appaltatur u, mingħajr ma jitolbu jsewwi dawk in-nuqqasijiet, iqabbad lil ħaddieħor biex jagħmilhom hu²⁵. Fil-każ prezenti, jirriżulta li meta l-kumpannija attriċi saret taf bix-xogħlijiet rakkomandati mill-perit imqabbad mill-appaltanta, il-kumpannija attriċi għażlet li ma tagħmel l-ebda xogħol ieħor u dehrilha li kulma kienet tqabbdet tagħmel kien sar u tlesta. Din l-imġiba turi li lanqas fejn kien hemm nuqqasijiet tassew, il-kumpannija attriċi ma aċċettatx dan il-fatt u għaddset rasha;

Illi madankollu lanqas ma jitqies li seħħ inadempiment kuntrattwali jekk ix-xogħlijiet ikollhom nuqqasijiet jew difetti, imma dawn ma jkunux sostanzjali²⁶. F'każ bħal dan, l-appaltatur għandu jintalab jew li jagħmel it-tiswijiet jew bidliet meħtieġa, jew jaċċetta tnaqqis fil-ħlas. Biex nuqqasijiet ikunu meqjusa sostanzjali jew essenzjali, iridu jkunu ta' kobor tali li jew l-oġġett ma jkunx tajjeb għall-għan li għalih kien intalab jew li l-ħsara mġarrba mill-

²³ App.Inf. 17.3.2003 fil-kawża fl-ismijiet *Joseph Bezzina et vs Joseph Attard et*

²⁴ P.A. PS 9.6.2004 fil-kawża fl-ismijiet *Raphael Micallef vs Anthony Aġius*

²⁵ P.A. PS 31.1.2003 fil-kawża fl-ismijiet *France Abela vs Joseph Scicluna*

²⁶ P.A. TM 9.10.2003 fil-kawża fl-ismijiet *Joseph Schembri vs Emanuel Caruana*

appaltant tkun b'mod li l-ħaġa mogħtija ma jifdlilha l-ebda siwi²⁷;

Illi f'dan il-każ, il-kumpannija mħarrka ma tiċhadx li hija naqset li tħallas il-bilanċ ta' elfejn u ħames mitt lira (Lm 2500) li kien fadal mill-kuntratt oriġinali. Dan jidher li tistqarru wkoll f'wieħed mid-dokumenti esebiti²⁸. Tgħid iżda li dan għamlitu biex tħallas l-ispejjeż li kellha tonfoq meta qabbdet lil ħaddieħor biex jagħmel it-tiswijiet tax-xogħol li kien sar ħażin. Jirriżulta wkoll li l-kumpannija mħarrka qabbdet lil terzi persuni biex għamlu xogħol ieħor fil-ħanut matul ix-xahar ta' wara li l-kumpannija attriċi waqfet mix-xogħol tagħha²⁹. Dwar dan il-fatt, il-perit tekniku maħtur mill-Qorti għamel il-konsiderazzjonijiet tiegħu u wasal għall-fehma li jidhru xi inkonsistenzi fit-teżi tal-kumpannija mħarrka, billi wħud mix-xogħlijiet "rimedjali" saru qabel ma nħareġ ir-rapport tal-perit imqabbdet minnha stess biex tgħis liema xogħol kien sar ħażin. Minbarra dan, hemm indikazzjoni li wħud mix-xogħol rimedjali twettaq minn min ipprova x-xogħol oriġinali ! Fuq kollox, il-perit tekniku qies li x-xogħol rimedjali suggerit mill-perit tal-kumpannija mħarrka, kieku wieħed kellu jikkalkulah bir-rati normali, ma kienx joqrob lejn is-somma ta' Lm 2500 lil-kumpannija mħarrka qatgħetha li żżomm għandha mill-prezz tal-kuntratt oriġinali miftiehem;

Illi dwar ix-xilja li l-kumpannija attriċi ma temmitx l-inkarigu li ngħatat, għandu jingħad li biex jista' jingħad li kien hemm inadempiment tal-appalt irid jirriżulta li jew kien hemm xogħol miftiehem li ma sar xejn minnu jew li, għalkemm sar ix-xogħol miftiehem, kien sar ħażin tant li kien qisu ma sarx u ma jkun tal-ebda siwi lill-appaltant³⁰. Huwa stabiliet li fejn f'appalt ikun ġie msemmi prezz wieħed għax-xogħol kollu, l-appaltatur ma jistax jippretendi l-ħlas qabel ma jkun jtemm dak ix-xogħol miftiehem³¹, u daqstant ieħor ikun mexxa qabel il-waqt jekk jitlob ħlas għal xogħol imwettaq mhux bis-sengħa³². Iżda fejn ix-

²⁷ P.A. PS 28.2.2003 fil-kawża fl-ismijiet *Francis Stivala noe vs Hector Borġ pro et*

²⁸ Dok "JCC2", f'pag. 134 tal-proċess

²⁹ Dokti. "JCC1" u "JC1", "JC2" u "JC3", f'pag. 130-3 u 135-7 tal-proċess

³⁰ P.A. PS 27.6.2003 fil-kawża fl-ismijiet *George Sladden vs Lonza Aġius*

³¹ P.A. 21.3.1960 fil-kawża fl-ismijiet *Portelli vs Ritchie* (Kollez. Vol: XLIV.ii.574)

³² P.A. 14.2.1963 fil-kawża fl-ismijiet *Calleja vs Cavallo* (Kollez. Vol: XLVII.ii.650)

xogħol mogħti jkun sostanzjalment dak li kien ordnat, il-fatt li dak ix-xogħol ikollu xi difetti mhux essenzjali jew “ikun seta’ sar aħjar” ma jitqiesx bħala nuqqas ta’ twettiq tal-appalt³³;

Illi l-kumpanija mħarrka tgħid li, wara li l-perit tagħha ħareġ iċ-ċertifikat dwar ix-xogħol li ma sarx sewwa f'Diċembru tal-1994, il-kumpanija attriċi naqset li terġa’ tagħmel xogħol ieħor meta “kien għad fadal xogħol sostanzjali”³⁴. Meta wieħed iqis li l-kumpanija attriċi kienet tħallset aktar minn tnejn u tmenin fil-mija (82%) tal-prezz sħiħ miftiehem mill-kuntratt għal xogħol li kienet wettqet u li tali fhas jippreżumi li kien għal xogħol ċertifikat bħala tajjeb, wieħed ma jistax jibqa’ jgħid li f’dan il-każ kien hemm inadempiment min-naħa tal-appaltatur. Fuq kollox, jidher li l-kumpanija appaltanta mħarrka żammet ix-xogħol mogħti lilha;

Illi min-naħa l-oħra, seta’ kien il-każ li l-kumpanija attriċi ma kinitx tat xogħol perfett jew li kien hemm ħtieġa ta’ xi tiswijiet. Ta’ dan għandha twieġeb hi. Fis-sottomissjonijiet tagħha tal-għeluq, dan il-fatt ma eskluditux. F’dan ir-rigward, il-Qorti sejra toqgħod fuq is-sejbiet tal-perit minnha maħtur u tqis li l-valur tax-xogħol rimedjali li kien hemm bżonn li tassew isir jitla’ għas-somma ta’ mitejn u disgħa u disgħin lira Maltija (Lm 299). Għalhekk, il-Qorti sejra tillikwida s-somma netta ta’ elfejn mitejn u lira Maltija (Lm 2201) bħala l-bilanċ dovut mis-somma tal-appalt miftehema bejn il-partijiet fil-bidu;

Illi, dwar l-ammont pretiż dwar ix-“xogħlijiet żejda”, il-kumpanija mħarrka tiċċad li kien sar dan ix-xogħol bħala xogħol żejjed, imma kien sar bħala biċċa mix-xogħol miftiehem mill-bidu u li dwaru kien sar qbil ta’ prezz globali. Min-naħa tal-kumpanija attriċi, hija wriet il-fehma li l-fatt li ma kienx sar ftehim espress dwar dan ix-xogħol ma jfissirx li dak ix-xogħol kien jagħmel parti mix-xogħol originali miftiehem. Hija tqis li l-fatt li l-kumpanija

³³ P.A. GCD 7.12.2004 fil-kawża fl-ismijiet *Paul Tabone noe vs Charles Grech pro et noe*

³⁴ Par 10 u 11 tan-Nota ta’ Sottomissjonijiet tagħha, f’paġġ. 61-2 tal-proċess

m'harrka kienet laqgħet dak ix-xogħol huwa biżżejjed biex juri l-aċċettazzjoni tat-twettiq tiegħu;

Illi jibda biex jingħad li l-kitba m'hijiex element kostitutiv *ad validitatem* fil-kuntratt tal-appalt. Għalhekk in-nuqqas waħdu ta' ftehim b'kitba fl-għoti ta' xogħol – għalkemm hi ċirkostanza li wieħed m'għandux jinkoraġġixxi, sewwasew minħabba l-problemi li toħloq dwar xogħol tassew ordnat u ħlas tassew dovut – ma jistax ikun difiża għall-ineżistenza tal-appalt. B'żieda ma' dan il-perit tekniku wasal għall-fehma li l-kumpannija attriċi tassew intalbet twettaq xogħol ieħor minbarra dak miftiehem. Din il-fehma wasal għaliha billi qabbel dak li kien miftiehem ma' dak li ra fil-post u qies ukoll is-sura tax-xogħlijiet magħmula bħala xogħlijiet li t-tifsira tagħhom ma tistax titqiegħed fit-termini użati fil-ftehim originali tal-appalt. Wieħed irid iżomm quddiem għajnejh ukoll li fejn ix-xogħol mitlub “żejjed” jew miżjud wara li jkun sar il-ftehim tal-bidu jkun xogħol ta' siwi jew valur mhux ċkejken, ma jibqgħux jgħoddu aktar id-dispożizzjonijiet tal-artikolu 1639 tal-Kodiċi Ċivili, u jkun xieraq li ta' dak ix-xogħol l-appaltatur jingħata ħlas³⁵ Minħabba f'hekk, għal tali xogħol, il-kumpannija attriċi jistħoqqilha tircievi ħlas ta' dak ix-xogħol żejjed li laħqet għamlet;

Illi fejn ikunu ngħataw ordnijiet ta' xogħol żejjed bla ma jkunu nqablu r-rati għal dak ix-xogħol, huwa mifhum li japplikaw ir-rati jew prezz miftiehem fil-kuntratt originali tal-appalt³⁶, u dan billi huwa mifhum li dak ix-xogħol huwa estensjoni tax-xogħol originali li l-appaltatur ikun tqabbad jagħmel³⁷. F'dan ir-rigward, il-perit tekniku wasal għall-fehma li, mill-kalkoli li huwa għamel, il-prezz tax-xogħol żejjed li l-kumpannija attriċi ntalbet tagħmel fil-ħanut kien jitla' għal elf mitejn u sebgħa u għoxrin lira Maltija u ħamsin ċenteżmu (Lm 1227.50). Il-Qorti jidhrilha li r-raġunament magħmul mill-perit tekniku ma jista' bl-ebda mod jitqies mhux raġonevoli. Il-kumpannija m'harrka tikkritika dik il-fehma, iżda l-Qorti ma ssibx li dik il-kritika xxejjen b'xi mod is-saħħa konvinċenti tal-fehma tal-perit

³⁵ App. Inf. 17.2.2003 fil-kawża fl-ismijiet *Topserv Ltd. Vs Edwin Vella noe*

³⁶ P.A. TM 19.2.2004 fil-kawża fl-ismijiet *Charles Camilleri et vs Charles Farrugia noe*

³⁷ App. Ċiv. 28.1.2000 fil-kawża fl-ismijiet *Vassallo vs Spiteri et*

ġudizzjarju, wkoll għaliex ma tmux lil hinn minn sempliċi konġetturi. Il-kontenzjoni li l-istess kumpannija attriċi lanqas kienet ċerta dwar is-somma li kien għad fadlilha tirċievi ma jistax jibdel il-fatt li kien hemm ammont dovut u li tax-xogħol li sar kien jistħoqq il-ħlas. Il-likwidazzjoni magħmula mill-perit tekniku matul din il-kawża sserwi bħala soluzzjoni għaqlija u ekwa ta' dak li huwa tassew dovut;

Għal dawn ir-raġunijiet il-Qorti qegħda taqta' u tiddeċiedi l-kawża billi:

Tilqa' t-tieni eċċezzjoni u tiddikjara li l-imħarrkin Keith u John Camilleri, fil-kwalita' personali tagħhom, m'humieq il-leġittimi kuntraditturi tal-azzjoni attriċi u qegħdin jinħelsu mill-ġudizzju bi spejjeż tal-kumpannija attriċi;

Tilqa' t-talba attriċi u tikkundanna lill-kumpannija mħarrka tħallas lill-kumpannija attriċi s-somma ta' tlitt elef erba' mija u sebgħa u għoxrin lira Maltija u ħamsin ċenteżmu (Lm 3427.50), flimkien mat-Taxxa għall-Valur Miżjud fuq l-istess somma, rappreżentanti l-bilanċ ta' prezz ta' xogħol appaltat u lilha konsenjat mill-istess kumpannija attriċi, flimkien mal-imgħax fuq is-somma likwidata b'seħħ mil-lum sal-jum tal-ħlas effettiv; u

Dwar **l-ispejjeż tal-kawża** tordna li l-kumpannija attriċi tħallas tnejn minn ħamsa ($\frac{2}{5}$) tal-ispejjeż, u dan minħabba li s-somma minnha mitluba fiċ-Ċitazzjoni ma ngħatatx kollha u wkoll fid-dawl tat-tieni eċċezzjoni; filwaqt li l-kumpannija mħarrka tħallas tliet minn ħamsa ($\frac{3}{5}$) tal-istess spejjeż, flimkien ma' dawk marbuta mas-sentenza mogħtija dwar l-ewwel eċċezzjoni.

Moqrija

< **Sentenza Finali** >

-----TMIEM-----